KNNV vereniging voor veldbiologie

ivn natuur educatie

Afdeling

Drechtsteden

Nieuwsbrief

De Spindotter

3e kwartaal 2019

Bestuur KNNV Drechtsteden KvK 24417034
voorzitter: Frans Beuvens: 078 – 613 72 07
secretaris : Hein Ruiter: 078 – 614 38 60
penningmeester: Ruud Dorst : 078 – 618 37 23
ledenadministratie: Ruud Dorst : 078 – 618 37 23
algemeen lid : Gerard Verroen : 078 – 617 86 80
webmaster : Jan Zellmann: 06 – 48 76 13 09

Bestuur IVN Dordrecht KvK
Voorzitter: Frans Beuvens: 078 – 613 72 07
Secretaris: Nelleke Meeldijk: 078 - 612 46 35
Ondersteunend secretaris: Marjo Wiltenburg: 078 – 621 59 49
Penningmeester: Ad Wiltenburg: 078-621 59 49
Ledenadministratie: Ad Wiltenburg: 078-621 59 49
Lid: Willie Heldoorn: 078 – 616 15 54
Lid: John van Rijn: 078 – 843 17 46

Adres Secretariaat KNNV Drechtsteden
Hein Ruiter, Merwekade 84, 3311 TH Dordrecht
E-mail: secretaris@drechtsteden.knnv.nl
Web pagina: http://www.knnv.nl/drechtsteden

Adres Secretariaat IVN Dordrecht
Nelleke Meeldijk, Taankade 70, 3311 TN Dordrecht
E-mail: secretariaativndordrecht@gmail.com
Web pagina: https://www.ivn.nl/afdeling/dordrecht

Kopijdata : 1 maart, 1 juni, 1 september, 1 december

Inhoud:

Voorwoord van de voorzitter	1-2
Programma KNNV 3e kwartaal 2019	2-4
Programma IVN 3e kwartaal 2019	4
Ledenavond lezing KNNV-IVN	5
Komende excursies KNNV	5-7
Werkgroepen:	
Natuurwerkgroep	8-9
Excursieverslagen	9-20
Van het Bestuur	21-23
Column	24–25
Herstel Biodiversiteit	25-26
Verslag Hemelvaartkamp 2019	27- 32

Voorwoord Zomer 2019

Ik kijk vanachter het raam naar de stevig vallende regen. Het is 12 juni en de tuin kon inderdaad wat water gebruiken. Door de stortbuien liggen in de tuin diverse planten plat. De straten staan blank. Het water kan moeilijk weg. De actie “STEENBREEK” is geen luxe. Een lekkere wandeling maken in de Nieuwe Dordtse Biesbosch zou fijner zijn maar nu heb ik wel tijd om even een “Ten Geleide” te schrijven.

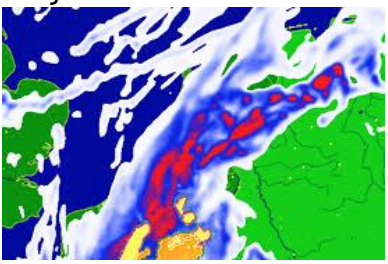

Het zomerreces nadert. Zondag de slootjesdagen en dan nog volgende week de gezamenlijke afsluiting van de ledenavonden met een wandeling in de Donkse Laagten. Wel zijn er nog enkele zomerexcursies voor de KNNV en ook de minicursus dagvlinders. De kinderactiviteiten van IVN gaan uiteraard zoals gebruikelijk gewoon verder. Voor de leden ligt het activiteitenprogramma even stil. In september starten we op de ledenavond met een lezing over insecten.

Het KNNV bestuur heeft zich gebogen over de programmering voor het komende kwartaal, wat gaat de vereniging ondernemen in het kader van Steenbreek en biodiversiteit en welk cursusaanbod willen we volgend jaar presenteren.

operatie steenbreek

Binnen het IVN-bestuur is nagedacht over de Dordtse en inmiddels toegewezen aanvraag voor Tiny Forests. Tot op heden is er nog geen contact geweest over de opzet. IVN Dordrecht kan een rol spelen in de uitvoering van dit project. Wie helpt mee met de aanleg!
De ontwikkeling van de Dordtse gidsencursus gaat door. Inmiddels is duidelijk dat de verkorte versie als volwaardige Natuurgidsen opleiding door het cursushuis is afgewezen.
In beide besturen wordt gezocht naar aanvulling voor de besturen. Van diverse leden zitten de termijnen erop. Mocht er interesse zijn bij leden dan horen wij dat uiteraard graag.

Frans Beuvens

KNNV Excursie – en lezingen programma t/m september 2019

26 juni	KNNV Mini vlindercursus. [zie website KNNV]
29 juni	Vlinderexcursie n.a.v. de vlindercursus om 13.00 uur. [zie website KNNV]
1 juli	Natuurwerkgroep naar de “Elzen”. Zie voor verder nieuws van de Natuurwerkgroep elders in dit blad voor de doelstelling en verdere activiteiten.
6 juli	Natuurexcursie naar “Voornes Duin “.[Zie ook artikel op pagina 5.] Opgave voor deelname op vrijdag 5juli bij de heer F. Beuvens op telefoon 078 – 613 72 07, tussen 18.00 en 20.00 uur.
21 augustus	Natuurexcursie naar “ De Blauwe Kamer. Opgave voor deelname op **dinsdag** 20 augustus bij de heer F. Beuvens op telefoon 078 – 613 72 07, tussen 18.00 en 20.00 uur.

5 augustus	Natuurwerkgroep naar de Noorderdiepzone. Zie voor verder nieuws van de Natuurwerkgroep elders in dit blad voor de doelstelling en verdere activiteiten.
2 september	Natuurwerkgroep naar Dubbelmonde en Overkamp. Zie voor verder nieuws van de Natuurwerkgroep elders in dit blad voor de doelstelling en verdere activiteiten.
7 september	Boerenlanddag bij de Shirestal “De Griendheuvel“, Nieuwe Merwedeweg 2, Dordrecht. Hier staan KNNV en IVN vanaf 10.00 uur samen met een informatie kraam.
14 september	Natura 2000 wandeling i.s.m. Nationaal park en Biesbos Centrum. Aanmelden via
16 september	Ledenavond KNNV / IVN. Onderwerp “Insecten “ De lezing zal gehouden worden in de paardenstal van Duurzaamheidscentrum Weizigt. De spreker is mevrouw Anna Kreffer van de KNNV Den Haag.
27 september	Natuurexcursie naar “De Brand “ bij Ulvenhout. [Zie ook artikel op pagina 6.] Opgave voor deelname op **donderdag** 26 september bij de heer G. Verroen op telefoon 078 – 617 86 80, tussen 18.00 en 20.00 uur.
7 oktober	Natuurwerkgroep naar de “ Oosthaven ”. Zie voor verder nieuws van de Natuurwerkgroep elders in dit blad voor de doelstelling en verdere activiteiten.
26 oktober	Natuurexcursie naar “ Brede Water “ van Voorne. [Zie ook artikel op pagina 7.] Opgave voor deelname op vrijdag 25 oktober bij de heer G. Verroen op telefoon 078 – 617 86 80, tussen 18.00 en 20.00 uur.

IVN Activiteitenagenda t/m september 2019

Vr 5 juli	20.00	Scheffersplein	Gierzwaluwen
Za 6 juli	10.00	Oosthaven	Epifyten
Za 13 juli	10.00	Dordwijk	Oogsten uit de moestuin
Za 20 juli	10.00	Zuid / Tongplaat	Libellen en insecten in bloeiend moeras
Za 3 aug.	10.00	Biezenplaat	Waar zijn de bevers gebleven?
Za 10 aug.	10.00	Dordwijk	Insecten in de tuin
Za 17 aug.	10.00	De Elzen	Fladderaars
Zo 18 aug.	13.30	Louter Bloemen	Bomen
Za 7 sept.	10.00	Biezenplaat	Laatbloeiers
Wo 11 sept	20.30	Oosthaven	Vleermuizen
Za 14 sept.	10.00	Dordwijk	Nazomerpracht
Za 21 sept.	10.00	Zuid / Tongplaat	Beversporen
Zo 22 sept.	13.30	Munnikendevel	Verrassende ontmoetingen
Za 5 okt.	10.00	Biezenplaat	Herfsttooi
Za 12 okt.	13.30	Dordwijk	Paddenstoelen
Za 19 okt.	8.00	Oosthaven	Hoog water

In **Zwijndrecht** kunnen kinderen elke eerste zaterdag van de maand terecht in ‘t Weetpunt, Develpad 169 te Zwijndrecht, van 13.00 tot 15.00 uur.
Informatie: Lidy van der Lans-Exler; 078 – 681 26 29
Vertrek excursies:
Landgoed Dordwijk: Ingang Dordwijklaan, aanmelden verplicht bij Elly den Hartogh; 078 – 616 67 80.

De Elzen en Hooge Biezenplaat: Vanaf parkeerplaats ” De Viersprong”, Kruising Oude Veerweg/Noorderelsweg.

Voor meer informatie en aanmelding, kunt u contact opnemen met Wilma Booy 078 – 617 14 12 of via bestuurivn@gmail.com

Ledenavonden KNNV / IVN

16 september Ledenavond KNNV / IVN. Onderwerp “Insecten “
De lezing zal gehouden worden in de paardenstal van Duurzaamheidscentrum Weizigt. De spreker is mevrouw Anna Kreffer van de KNNV Den Haag

Komende excursies in het 3e kwartaal 2019

Natuurexcursie naar Voornes Duin op zaterdag op 6 juli 2019.

Natuurgebied Voornes Duin ligt op Voorne-Putten, in Zuid-Holland. Voornes Duin staat bekend om de verschillende landschappen. Kom wandelen over uitgestrekte duinen, bloemrijke duingraslanden en vochtige valleien. Struin langs moeras, stille duinmeertjes en bos en ontdek de vele soorten planten en de bijzondere vogels die zich hier thuis voelen. Een rijkdom aan planten
Meer dan de helft van alle soorten Nederlandse wilde planten komen voor in Voornes Duin Langs de wandelpaden bloeien bijvoorbeeld de bijzondere hondstong en koninginnekruid. In de duinvallei groeien soorten als de parnassia en slanke gentiaan. De vleeskleurige, paarse of geelwitte bloemen van de vleeskleurige orchis of een van de andere soorten orchideeën in de Schapenwei kom je hier tegen.
Al deze planten trekken in het voorjaar veel vlinders aan. Gewone soorten, zoals de dagpauwoog. Maar ook zeldzame soorten als het koevinkje, het bont zandoogje en de kleine parelmoervlinder. Voornes Duin is erg geliefd bij broedende vogels. Bijvoorbeeld in en rondom het Breede Water. Bij dit duinmeer broeden grote groepen aalschovers. Maar ook Bergeenden, Kuifeenden en Slobeenden brengen hier hun jongen groot. Met een beetje geluk spot je bij het duinmeer een vogel met goudkleurige ‘oortjes’: de geoorde fuut.
Ook op andere plekken spot je veel verschillende vogels. Van roodborsttapuiten, nachtegalen en kuifeenden tot echte bosbewoners als de groene specht. Ze bouwen, net als bijna

twee derde van de Nederlandse broedvogelsoorten, hun nest in natuurgebied Voornes Duin.
In Voornes Duin vind je vochtige en natte duinvalleien. Een zeldzame verschijning langs de Nederlandse kust. Dit komt door een combinatie van kalkrijk zand, een afwisselend landschap en uitgekiend beheer. In Voornes Duin wint men in tegenstelling tot veel andere duingebieden geen drinkwater.

Natuurexcursie naar De Brand bij Ulvenhout op vrijdag op 27 september 2019.

De Brand is een kleinschalig landschap met oud bos en kleine weitjes
'Brand' komt van brandstof. Oorspronkelijk lag hier namelijk veen, dat rond 1300 helemaal is afgegraven om te verbranden. Na die periode is De Brand beplant met eikenbos en zijn er in de 20ste eeuw weilandjes aangelegd. Het gebied is nu een afwisseling van bloemrijke weides en vochtige bossen.
In dat natte bos komen allerlei bijzondere planten (bosanemoon, draadgentiaan, bospaardenstaart), vlinders (grote weerschijnvlinder, kleine ijsvogelvlinder) en vogels (wielewaal, middelste bonte specht) voor. Ook is het gebied zeer rijk aan amfibieën, waaronder kamsalamander, boomkikker en poelkikker.

Al die natuur is te danken aan water: de Brand is kletsnat en mag in de komende tijd nog natter worden. Het toekomstbeeld is om de Zandleij te dempen, die door het gebied loopt. Dat zal

het waterpeil in het gebied flink opstuwen. Al die planten en dieren krijgen het dan nog meer naar hun zin.
Excursie voor mug bestendige KNNV-ers met laarzen of waterdicht schoeisel. (Tekst + foto Brabants Landschap)

Natuurexcursie naar Voornes Breede Water op zaterdag op 26 oktober 2019.

Wandel de Breede Waterroute in het duingebied van Voornes Duin. Het hoogtepunt is het grote duinmeer Breede Water. Vanuit het uitkijkpunt kun je allerlei vogels bekijken.
Bij het duinmeer is een uitkijkplaats. Vanaf dit punt zie je in het voorjaar aalscholvers in een kolonie. De aalscholvers wonen rondom het meer en op de eilandjes in het duinmeer. Je ziet deze vogels hier met honderden op een kluitje broeden. De aalscholver is een grote watervogel. Anders dan andere watervogels heeft de aalscholver een verenkleed met weinig vet. Hierdoor is het niet waterdicht en moet de aalscholver drogen als hij een duik in het water heeft genomen. Dit doen ze door met de vleugels gespreid op een paal of in een boom te gaan zitten. Een bekend beeld! [tekst Natuurmonumenten]

Werkgroep Natuur van de KNNV Drechtsteden.

Wandelen met de Natuurwerkgroep in 2019

Ook in 2019 gaat de **Natuurwerkgroep van de KNNV-afdeling Drechtsteden** de natuur op het Eiland van Dordrecht weer bekijken. Dat doen we eenmaal per maand in de periode maart – november en in slechts enkele geselecteerde gebieden, zodanig dat je daar maximaal één ochtend bezig bent. We bekijken niet alleen de planten, maar alles wat we tegenkomen op onze wandeling, dus ook vogels, vlinders, libellen, paddenstoelen etc. Ik heb hiervan de coördinatie op mij genomen. Het aantal vaste deelnemers neemt langzaam toe, vorig jaar deden gemiddeld 6 personen mee en ik hoop dat er in 2019 nog meer mensen mee gaan doen; dat hoeft niet bij elke wandeling, dat kan ook

incidenteel. Blijf niet thuis, loop eens een keer mee, het is leerzaam én ontspannend!

Dit jaar leggen we de nadruk op de nieuw aangelegde verbindingszone tussen de Sliedrechtse en de Dordtse Biesbosch, de Noorderdiepzone. Door dit langgerekte gebied meermalen te bezoeken kunnen we misschien een soort nulmeting doen en zien hoe de natuur zich de komende jaren gaat ontwikkelen. Let wel op de twee verschillende vertrek locaties!

Alle wandelingen beginnen om 9 uur en duren tot circa 12 uur. Maar let op! Als het 's morgens om half negen regent of buiig is en verwacht wordt dat het niet spoedig droog wordt, gaat de wandeling niet door en proberen we het op de tweede maandag van de maand opnieuw.

De planning voor 2019 is als volgt:

Januari	Geen wandeling.
Februari	Geen wandeling.
1 Juli	De Elzen, verzamelen bij restaurant De Viersprong.
5 Augustus	Noorderdiepzone, verzamelen parkeerterrein bij nieuwe plas tegenover de Oosthaven.
2 September	Dubbelmonde/Overkamp, startpunt parkeerterrein Overkampweg t.o. politiebureau.
7 Oktober	Oosthaven, verzamelen bij de ingang van het natuurpad.
4 November	Noorderdiepzone, verzamelen op parkeerterrein 100 meter na kruising Zeedijk en Schenkeldijk.
December	Geen wandeling.

Iedereen is van harte welkom op deze wandelingen, hoe meer kennis des te beter de inventarisatie.

Gerard Verroen.

Excursieverslagen

Verslag excursie Beeckestijn op zaterdag 30 maart 2019

Het landgoed Beeckestijn ligt in Velsen-zuid, dicht bij IJmuiden, en dat betekent een flinke autorit vanaf Dordrecht. Met 7 personen zouden we daar gaan kijken naar stinsenplanten, maar of die nu al of nog bloeien was maar de vraag. In ieder geval was het op deze dag prachtig voorjaarsweer: zonnig en zelfs warm.
Na ons zelf verwend te hebben met koffie plus appelgebak in het bij het hoofdgebouw gelegen restaurant, gingen we op zoek naar stinseplanten, waarbij we ook luisterden naar de zang van de aanwezige vogels. Direct achter het hoofdgebouw ligt een onder architectuur aangelegde tuin met diverse – soms speelse – elementen.
Wandelend naar de boomgaard ontdekten we naast de Vroegeling de stinsenplanten Scilla siberica en de Vingerhelmbloem, de Narcis (spec.), Kievitsbloem en Sneeuwroem. In de boomgaard staan diverse oude appel- en perensoorten én bijenkorven met volop in en uit vliegende bijen. Nu volgde een sectie met halfronde perken en daar zagen we veel Gele bosanemoon en Sterhyacint en Holwortel. In de struiken naast ons zong een Roodborst en een Winterkoning, terwijl in de bomen de Tjif-tjaf, de Vink en de Boomkruiper zich lieten horen en zien.
Een Citroenvlinder vloog langs op zoek naar wat nectar, terwijl een eekhoorn ons even volgde en ons nieuwsgierig bekeek. Boven ons liet een Buizerd zich horen en zien. We kwamen bij de bloemenwaaier, een als een schoepenrad aangelegde verzameling van bloemperken met wandelpaadjes ertussen, uitkomend op een centraal punt. Herfsttijloos (bladeren), Pinksterbloem, Bosanemoon, maar ook Keizerkroon konden we bewonderen.
We liepen langs een kunstmatige beek en kwamen nu in het achterste deel van het landgoed, meer natuurlijk aangelegd met kronkelige paden en bosgedeelten. Hier zagen we vrijwel geen stinsenplanten, wel Kraailook, Daslook en Gevlekte aronskelk en

er vloog een Gehakkelde aurelia voorbij. Langs de oostelijke zijde liepen we terug richting hoofdgebouw waar we in een perk de Tulipa turkistania zagen. Onderweg bewonderden we nog de activiteiten van een Grote bonte specht en zagen we Roodhalsparkieten overvliegen.
De terugweg ging tussen de bollenvelden door waar het vanwege het mooie weer behoorlijk druk was, maar met al die bloeiende Hyacinten en Narcissen in de zon zag het er lenteachtig uit. Dan maar wat later thuis.

Gerard Verroen.

Verslag excursie Korendijkse Slikken op vrijdag 26 april 2019

Met 9 personen staan we om 10 uur ’s morgens op deze zonnige vrijdagochtend op de dijk bij de Korendijkse Slikken ten zuiden van Goudswaard. Informatieborden van Natuurmonumenten vertellen ons dat we richting Spuimonding kunnen wandelen en bij een vogelkijkhut over een ondiepe inham van het Spui naar vogels kunnen kijken. Er is op het informatiebord ook een wandelpad getekend richting Haringvliet, maar het is onduidelijk of we daarheen kunnen lopen. We zullen wel zien, eerst maar eens bij de vogelhut gaan kijken.
Het brede graspad loopt langs een brede uitwateringsgeul omzoomd door rietkragen. Hier zien we meteen onze eerste vogels: Meerkoet, Fuut, Rietgors, Rietzanger en op een paaltje een Tapuit.

Tapuit foto: Jan Huijzers

Vóór ons vliegt een Bruine kiekendief-man. Bij de hut aangekomen ontdekken we boven ons zeilend een Ooievaar, leuk, maar bij nadere bestudering heel bijzonder, want het blijkt een Zwarte ooievaar te zijn!
Vanuit de vogelhut kijken we uit over een ondiepe plas die in verbinding staat met het Spui die hier uitmondt in het Haringvliet. We zien onder andere de volgende vogels: Kluut, Tureluur, Bergeend, Wintertaling, Slobeend en Kleine plevier. Buiten gekomen horen we de roep van een Koekoek en zien we twee Bruine kiekendief-mannen die even moeten laten zien wie hier de baas is. Boven ons horen én zien we een Veldleeuwerik en ook een Graspieper. In het grasveld naast ons zien we een Grutto. Het pad loopt verder, richting Haringvliet, maar dan staan er hekken met borden “Verboden toegang in het broedseizoen” en dat is nu. We kunnen niet verder, we moeten dezelfde (korte) weg terug naar de auto’s. Dat valt tegen. Maar eerst houden we een lunchpauze. Zittend in de zon bij de vogelplas krijgen we nog een Roodborsttapuit te zien en horen we de Fitis.
Op de terugweg over het graspad zien we naast ons veel Venkel staan én vliegt er een prachtige grote vlinder langs, die verderop tussen het gras landt zodat we die allemaal goed kunnen bekijken en fotograferen; het is een Koninginnepage!

Koninginnepage foto: Jan Huijzers

Hoewel het tot nu toe een wel erg korte excursie is, hebben we heel bijzondere waarnemingen kunnen doen.
Besloten wordt om naar de kijkhut te gaan die verderop langs de dijk staat. Van daar kijk je uit over de Slikken richting

Haringvliet. Hier zien we Boerenzwaluw en Huiszwaluw, maar ook de Putter en de Kneu en natuurlijk ook de Grauwe Gans. De middag is maar net begonnen, het is mooi, zonnig weer en het waait niet hard. Waar kunnen we nog heen gaan om vogels waar te nemen? We besluiten naar Strijensas te gaan en een bezoek te brengen aan de Oeverlanden daar. We hebben er nog een flinke wandeling kunnen maken genietend van de fraaie voorjaarsnatuur. Hier zagen we weer andere vogels, zoals de Grote gele kwikstaart, het Visdiefje, de Zwartkop, de Tjiftjaf, de Zomertaling, de Oeverloper, de Spreeuw en de Staartmees. Ook hoorden we de Nachtegaal zingen.
We wandelden dezelfde route terug naar het beginpunt, want dat was aantrekkelijker dan buitenom over het fietspad langs het water. En zo eindigde deze enigszins geïmproviseerde excursie die leuke waarnemingen heeft opgeleverd.

Gerard Verroen.

Verslag excursie Quackjeswater op 17 mei 2019

Voor de afwisseling vandaag eens een avondexcursie. Na afloop van de excursie in februari in het gebied rond het Quackjeswater kwam het idee op om hier ook eens op een lenteavond in mei te gaan wandelen en dan te genieten van de zang van alle vogels en vooral die van de nachtegaal. Vanavond was het dan zover en met z'n zevenen begonnen we tegen acht uur op deze windstille, bewolkte avond aan onze avondwandeling rond het Quackjeswater. We waren vrijwel de enige bezoekers.
Meteen hoorden we rondom ons de zang van diverse bosvogels, zoals Zwartkop, Roodborst, Fitis, Tjiftjaf, Koolmees en Merel. Terwijl we stonden te kijken naar enkele Gaaien en een Grote bonte specht kwam boven onze hoofden een groepje Staartmezen op bezoek.
We kwamen op het zanderige grasveld waar het pad naar het vogelscherm begint, en zagen daar enkele bloeiende orchideeën, de Vleeskleurige orchis (Dactylorhiza incarnata). Natuurlijk even een foto van gemaakt. En zo kwamen we bij het uitzichtpunt over het Quackjeswater.

Op het vlakke water zwommen diverse vogels en in de bomen op het eilandje tegenover ons zaten ook vogels. Met de verrekijker konden we de volgende soorten onderscheiden: Grauwe gans, Nijlgans, Slobeend, Kuifeend, Aalscholver, Blauwe reiger, Tafeleend en Bergeend. In het water vlak voor ons zwommen twee Dodaarsjes die zich meer onder dan boven water bevonden. Maar het klapstuk vormde de groep Lepelaars die op een in het water drijvende dode boom stonden, volwassen en jonge exemplaren. We ontdekten een Oeverloper én een grote eend (kleine gans) die er bijzonder uitzag en die we niet kenden; ook onze vogelboeken gaven geen uitsluitsel. Er werden foto's van gemaakt. Later bleek dat we hier stonden te kijken naar een vrouwtje Magelhaengans, een uit Zuid-Amerika afkomstige soort! Deze leeft een gedeelte van het jaar op de vlaktes en gedeeltelijk in bossen / moerassen en op de Patagonische graslanden van Argentinië. De in Nederland levende dieren zijn ontsnapt uit gevangenschap. Ze trekken veel op met brandganzen.

Magelhaengans

In de struiken naast ons zongen de Zwartkop en de Tjiftjaf het hoogste lied.
We verlieten het uitzichtpunt en wandelden rustig verder rond het meertje. We genoten van de vele geuren op deze windstille avond: overheersend was de geur van de Meidoorn en het volop bloeiende Fluitekruid, maar ook de bloeiende Berberis geurde sterk. Op de achtergrond zong een Zanglijster, maar een Nachtegaal – het doel van deze avond-excursie – hadden we nog steeds niet gehoord!

Tot half tien, toen de zon onder was gegaan en de schemer snel inviel. Eerst voorzichtig, maar allengs luider en enthousiaster begon eerst de ene Nachtegaal te zingen, gevolgd door enkele soortgenoten. Prachtig, we genoten er volop van. Maar het werd nu snel donkerder en we bevonden ons nog aan de overzijde van het Quackjeswater. We moesten langs de andere zijde terug naar de auto's. Dus besloten we niet meer te stoppen en door te lopen in het steeds donkerder wordende duingebied met het gezang van de Nachtegalen op de achtergrond.
En zo arriveerden we om 22 uur, in het donker, bij onze auto's. Een bijzondere excursie was ten einde, een die we zeker nog eens kunnen herhalen in een meimaand.

Gerard Verroen.

Verslag van natuurexcursie Zouwe Boezem op zaterdag 25 mei 2019

Op 25 mei stond de wandeling Hoge Bergse Bos ten noorden van Rotterdam op het programma. Tijdens het voorlopen bleek dat er reeds veel gemaaid was. Ook wordt het gebied druk bezocht door allerlei typen recreanten. Voor ons voldoende redden om naar de ons bekende Zouweboezem te gaan. We (7 excursiegangers) wilden deze keer het gebied benaderen vanaf de parkeerplaats in het noorden.

Wat zie ik daar? Foto: Jan Huijzers

De Wespvlinder?

Op zich een leuke route maar twee keer zo lang als de zuid route.

Eenmaal in het natuurgebied bleek dat het zeer de moeite waard was.
Het eerste deel van de wandeling leverde o.a. veldsla (Valerianella locusta) en waarschijnlijk de gekraagde wespvlinder (Sesia bembeciformis) op.

Zwarte stern foto: Miriam Scha

Eenmaal langs de Zouwe konden we genieten van de snor (Locustella lucinioides), de roerdomp (Botaurus stellaris), de purperreiger (Ardea purperea) en de Zwarte stern (Chlidonias niger) We waren overigens niet de enigen. (zie foto),

Spaanse ruiter foto: Miriam Scha

Naast de vele prachtige vogels waar ik er hier een paar vermeld, hebben we ook bijzondere planten gezien, die op de rode lijst voorkomen. De Spaanse ruiter (Circium dissectum), brede orchis (Dactylorhiza majalis), en moeraskartelblad (Pedicularis palustris).
Het was een stevige wandeling die meer dan de moeite waard was.

Frans Beuvens

Verslag van de bomen excursie in het Wantijpark op 7 april 2019.

Een stukje in de krant, mooi weer en twee vrijwilligers van het IVN waren de ingrediënten die een 40 tal personen naar het Wantijpark lokten. Marja Hendriks en Wil van Houwelingen waren de twee vrijwillige gidsen die een rondleiding zouden verzorgen met als thema: Bomen.
De grote opkomst bracht ze in het geheel niet van hun stuk. Ze besloten om de groep in tweeën te delen, zodat niemand iets van de uitleg hoefde te missen.
Na uitleg over de geschiedenis van het park, ontstaan als project in het kader van de werkverschaffing en een verhaal over het toegangshek begon de rondleiding.

Het hek is overigens zeer de moeite waard om eens goed te bekijken. Zelf was ik er al wel honderden keren langs gefietst zonder dat het mij opgevallen was. Hoe mooi het eigenlijk is en wat er allemaal op te zien is.
Het park was en is nu nog bedoeld voor het gebruik van de “gewone” burgers. Deze functie heeft het nog steeds gezien de drukte in het park op deze dag.
Bij de rondleiding werden allerlei wetenswaardigheden verteld over de beplanting, de dierenweide en werd nog kort stil gestaan bij de schietmuur. Ook werden we gewezen op de aanwezigheid van een reigerkolonie.
Hier een klein tipje van de sluier opgelicht.

Als je de bladeren van een Weegbree of een Kornoelje voorzichtig breekt zie dat hij niet volledig door gaat, maar dat de twee helften aan elkaar verbonden blijven door draden.

Uitleg over waarom Speenkruid zo heet.

En uiteraard nog heel veel meer, maar dat moeten jullie zelf maar gaan beluisteren bij een volgende rondleiding. Het was een gezellige en leerzame wandeling. Bedankt hiervoor.
Willie Heldoorn

Verslag rondleiding langs adoptiegroen Stadspolders in de omgeving van Johanna Naber-erf 204 op 18 mei 2019.

Voor de rondleiding van 18 mei hadden ongeveer 20 mensen belangstelling getoond. Deze mensen zijn uitgenodigd en hiervan waren er 10 mensen (en 2 kinderen) aanwezig. Vijf personen hadden zich afgemeld en vier personen hebben niet gereageerd op de uitnodiging. Daarnaast deden twee medewerkers van Duurzaamheidscentrum Weizigt aan de rondleiding mee.

Gaandeweg het organiseren van de rondleiding werd duidelijk dat de

nadruk de komende periode zal vallen op het aantrekkelijk maken van gemeentegroen voor vlinders en bijen. Daarom is in afwijking van het programma gekozen daar vooral aandacht aan te schenken.

Achtereenvolgens hebben we een aantal stukjes grond van ca. 40 x 60 cm bekeken die vanaf begin april tot eind april zijn ingezaaid met de volgende mengsels:
Vanaf het kruispunt naast nummer 202: “Bloemenweide voor vlinders” van de Lidl.
Vervolgens naast nummer 202: twee stukjes met “Bloemenweide honing” van de AH.
Daarna na de parkeervakken een gedeelte van het adoptiegroen (van 5 x 5 m) van
60 cm x 120 cm met een mengsel “Aantrekkelijk voor vlinders” van de Plus.
Tegenover nummer 205: aan de huiskant werden een aantal open plekken ingezaaid met een mengsel “Aantrekkelijk voor bijen” van de Plus.
Rond de boom bij nummer 205: zaadmengsel “Aantrekkelijk voor vlinders” van de Plus.
Tegen de grens met de roosjes: zaadmengsel “Bloemenweide” van de Plus.

Enige aanwezige buurtbewoners hebben zich bereid getoond het onderdeel bij nummer 202 verder uit te werken en volgend jaar een groot gedeelte van dit “plantvak met kardinaalsmuts” te verrijken met planten die aantrekkelijk zijn voor vlinders en bijen.

Daarnaast heb ik kort uitleg gegeven over het ontstaan van de begroeiing in twee geadopteerde plantvakken, en ook over de ontwikkeling van het grote perk voor nummer 204 en 205, dat nog in beheer is van de gemeente.

Een deel van dit plantvak wordt tijdelijk verzorgd door de bewoners, na overleg met de gemeente.

Vervolgens ging de wandeling via Johanna Naber-erf 211 en het daarnaast gelegen plantvak dat na het inplanten met kardinaalsmuts en een paar extra struiken erg van de droogte heeft geleden.

We liepen verder naar het voetpad achter de tuinen van nummer 211 t/m 224.
Met name bij nummer 223 heeft de bewoner de voordelen van adoptiegroen belicht, waardoor in zijn situatie vrij uitzicht op de Bildersteeg en de Zeedijk is ontstaan.
Aan het einde van de wandeling hebben we nog gekeken naar de geslaagde heraanplant met struiken zoals rozen, hulst en appelbes, in de buurt van de woning van een hovenier.

Als afsluiting van de rondleiding van bijna een uur werden de aanwezigen verrast met een plantje van Weizigt.
Na afloop heeft een paar mensen gekeken naar een strook naast de oprit die ingezaaid is met een mengsel van de Bijenstichting.

Nico Bor en Zdenka Kovač

Verslag van een wandeling op Dordwijk op zaterdag 8 juni 2019

Aan de wandeling op het Landgoed Dordwijk deden zaterdag 8 juni 2019, 19 mensen mee. Ook waren 2 gidsen aanwezig, dus 21 totaal.

Hoewel zich 32 mensen hadden opgegeven – toen dit aantal was bereikt is de toelating stopgezet – waren er toch nog 19 op komen dagen. Dit had waarschijnlijk vooral te maken met het slechte weer, namelijk vaak regen en veel wind.
Na de verwelkoming worden de mensen meestal in 2 groepen gedeeld, zo ook deze keer en de wegen van de gidsen scheidden zich letterlijk.

Naast de gebruikelijke informatie over geschiedenis van het landgoed, de gebouwen en de uitleg over de Engelse landschapsstijl ging ik met mijn groep o.a. op zoek naar orchideeën. Ik weet dat die er in groten getale staan, maar je moet wel ongeveer het tijdstip van het jaar weten.
Toen Staatsbosbeheer op het Landgoed was gehuisvest hebben de boswachters enkele jaren de orchideeën geteld. Zij kwamen toen op aantallen van meer dan 200 per jaar. Het gaat hier om slechts één soort, namelijk de grote keverorchis. Ik liet de deelnemers aan de wandeling zelf zoeken en gaf alleen aan dat ze moesten kijken naar onopvallende planten, met nog onopvallender bloemen, maar wel met 2 grote ovale grondbladeren. En jawel hoor, men heeft ze gevonden; prachtig waren steeds de verdere reacties, zo van: hier staat er nog één, en hier nog één! Leuke ervaring, voor de mensen en voor mij zelf ook.

Grotekeverorchis

Tak met bloemen van de tulpenboom

Een foto van een **grote keverorchis** is bijgevoegd. In het midden op de voorgrond zie je de plant, die dus vooral is te herkennen aan de grote ovale grondbladeren, op de foto goed te zien.

Verder had deze groep ook het geluk dat net op deze tijd ook de (echte) **tulpenboom** in bloei stond. De bloemen zijn prachtig, maar de bloei is helaas maar kort. Door de storm waren enkele takjes met bloemen afgevallen, waardoor de mensen de bloemen van heel
dichtbij konden bewonderen. Ook van deze bloem is een foto bijgevoegd.

Co Dommisse

Van het Bestuur KNNV en IVN.

Stichting Operatie Steenbreek opgericht om meer aandacht te vragen voor de problemen die versteende tuinen met zich mee brengen. Na een fusie met stichting Entente Florale gaan beide organisaties sinds januari 2019 verder onder de naam **Stichting Steenbreek**.

Van verstening naar vergroening

operatie steenbreek

Vergroenen
De stichting wil op lokaal niveau verandering bewerkstelligen: minder steen, meer groen. Goed voor regenwaterafvoer, natuur en mens. Kleine, lokale maatregelen zijn het meest effectief. Steeds meer gemeenten nemen maatregelen om de openbare ruimte te vergroenen. In totaal nemen ruim 100 gemeenten,

waaronder de gemeente Dordrecht, Ridderkerk deel aan Steenbreek en ook Waterschap Fryslân, Waterschap Vallei en Veluwe, Waterschap Aa en Maas en provincie Overijssel hebben zich aangesloten.

Circa 40% van het stedelijk gebied is in bezit van particulieren. Daar valt nog een wereld te winnen. De **KNNV** stimuleert afdelingen om actief te zijn in Steenbreek, vaak in lokaal samenwerkingsverband met bijvoorbeeld **IVN**, **Groei en Bloei** en vrijwilligers van **Vogelbescherming**.
Tijdens de nationale tuinweek (8 t/m 16 juni 2019) organiseert de KNNV samen met IVN de workshop " Een levende tuin maak je zelf " op drie plekken in Nederland. Daarna kunnen ook andere KNNV-afdelingen ermee aan de slag.

'Bloemrijk Dordrecht' gaat van start

Bloemenlinten maken Dordrecht biodiverser

Dinsdag 11 juni ging het project 'Bloemrijk Dordrecht' officieel van start. Door het inzaaien van bermen met bloemenzaad wil de Gemeente Dordrecht meer biodiversiteit creëren op het Eiland van Dordrecht. De bijen- en andere insecten lokkende bloemenlinten komen in bermen in het overgangsgebied tussen de stad en het land, maar ook in de bebouwde kom. De wethouders Marco Stam (Ruimtelijke Kwaliteit) en Rinette Reynvaan (Cultuur en Toerisme) geven het officiële startsein door zelf met een tractor een stuk berm langs de Baanhoekweg in te zaaien.
Het bloemrijker maken van Dordrecht levert een bijdrage aan de biodiversiteit: meer vlinders, bijen en andere insecten. En het maakt het gebied ook vanuit een recreatief oogpunt interessanter. Wie geniet er niet van de aanblik van een bloemenzee? Meer beleving van het groen dus. 'Bloemrijk Dordrecht' is een gezamenlijk project van de Gemeente Dordrecht, agrarische natuurvereniging BoerEnGroen en de Uitvoeringscoalitie Waterdriehoek. BoerEnGroen heeft op eigen initiatief al diverse akkerranden op het Eiland van Dordrecht

bloemrijker gemaakt. Nu willen de samenwerkende partners ook andere plekken biodiverser maken.

Ecologische verbindingen

De bloemen- en bijenlinten worden ingezaaid op vier locaties: het fietspad langs het treinspoor, de zone langs de N3, de Baanhoekweg en de Provincialeweg. Hier sluiten de bloemenlinten goed aan op bestaande groenstructuren en recreatieve gebieden, zoals Nationaal Park De Biesbosch. En tegelijkertijd zorgen ze voor een ecologische verbinding tussen de stad Dordrecht en het buitengebied. In totaal gaat het om een oppervlakte van dertigduizend vierkante meter die wordt ingezaaid. In volgende jaren volgen meer locaties.

Zaaien en anders beheren

Bij de keuze van het zaaizaad is gekeken naar mengsels van meerjarige plantensoorten die van oorsprong op de betreffende plekken voorkwamen. Deze keuze is het beste voor een blijvende biodiversiteit. Met 'Bloemrijk Dordrecht' geven we invulling aan een groot aantal aanbevelingen over beter insectenbeheer. Met het zaad van de meerjarige planten worden ook 1-jarigen mee gezaaid. Zo is er al meteen in het eerste jaar een mooi resultaat. De bedoeling is dat het project 'Bloemrijk Dordrecht' over meerdere jaren zal lopen.

KNNV Drechtsteden, IVN, Groei en Bloei Dordrecht en de Natuur en Vogelwacht Biesbosch zullen de toezeggingen van de gemeente Dordrecht voor meer biodiversiteit in de gemeente nauwlettend in de gaten houden en waar nodig hierover in contact treden met de gemeente.

Column
De vliegende deur

“Zon, zee, strand” is een drie eenheid, die voor mijn vrouw onlosmakelijk verbonden is met haar gevoel van geluk. Grappig dat we nu met lekker lenteweer, op haar initiatief, op weg waren naar het Zeeuwse Sint Philipsland en dus niet afkoersten richting de Noordzeekust.

Wanneer je maar lang genoeg met mij omgaat, dan kan het niet anders of je gaat uiteindelijk naar vogels kijken. Zelfs bepaalde vogelgeluiden ga je langzamerhand herkennen, merk ik aan diverse personen om me heen. Dat doet mijn vogelhart deugd. Ik kan het niet laten om mijn interesse en kennis over vogels met iedereen in mijn omgeving te delen. Vaak gevolgd door enorm leuke weetjes. Tenminste, ik vind de weetjes leuk. Soms merk ik dat er overkill kan optreden, inprenting of indoctrinatie heet dat, geloof ik. Dit is sterker dan mijzelf, maar het effect wordt uiteindelijk duidelijk zichtbaar. Sinds dochterlief een eigen tuin aan huis heeft, is het over en weer appen van fotootjes met diverse vogeltjes aan de orde van de dag. Dat ik dan mijn expertise mag tonen en haar hints geef, die ze kan natrekken, doet ons beiden veel genoegen. Zo dienen onze gevleugelde vrienden toch een prachtig doel, nietwaar. Mijn vrouw is al verder in het proces. Het is inmiddels zo, dat wanneer ik mijn vrouw aan de telefoon heb, ze abrupt ineens kan zeggen: “Hé, daar gaat een specht.” Bij mijn vraag: “De groene of de bonte?”, antwoordt ze resoluut, “Duidelijk de grote bonte!” Dat is weleens anders geweest, ze kon een spreeuw niet van een lijster onderscheiden. Nu heeft het nieuws over een uniek vogelbericht haar aandacht gewekt. Er is voor het eerst een bezet zeearend nest in Zeeland ontdekt. Met foto en al laat ze me het gegoogelde bericht lezen. “Zullen we er heen gaan?” vraagt ze vol enthousiasme. Eerlijk gezegd ben ik over dit soort berichten meestal nogal gereserveerd. Vaak bevinden deze nesten zich diep verscholen in grote natuurgebieden en worden nieuwsgierige natuurtoeristen angstvallig op afstand gehouden om het prille geluk niet te verstoren. Bij mijn gedachte: Richting Zeeland, hoe dan ook,

altijd goed met mijn vrouw, laden we de hond in en gaan op pad. Als we, na een voorspoedige reis, op de Philipsdam rijden en wat schorren en slikken passeren zegt ze: “Wouter, kijk dat lijkt wel het nest!” Eerlijk gezegd kan ik het niet geloven, maar ik zie instinctief direct dat het een zeearendennest is. We parkeren de auto snel op een pechstrook en gaan gewapend met de verrekijker het nest bekijken. Het enorme gevaarte is gebouwd in een flinke wilg op één van de eilandjes in de Krammer. Wanneer ik de verrekijker nog aan het scherpstellen ben, vliegt er een enorm gevaarte het nest op. Mijn hart slaat over en even later spot vrouwlief twee staande adelaars op het nest. Wat een ervaring! Op de bonnefooi op zoek en dan dit! Het bezette nest is inmiddels bij meer mensen bekend en even later zien we, in het bijzijn van een politieagent met een groen hart en een natuurfotograaf in een groen pak, het mannetje in een boom vliegen. “Die gaat zo jagen voor het broedende vrouwtje” stelt de diender. Alle waadvogels zijn direct alert, je merkt de spanning in het gebied wanneer “de vliegende deur” op de wieken gaat. Wat een koning! Zeggen we voldaan tegen elkaar. De fotograaf schiet met zijn toeter van een lens onophoudelijk zijn kiekjes. Hij belooft de mooiste foto’s door te sturen. Wanneer we in Bruinisse onder het genot van een drankje de eerste beelden binnen krijgen, is ons geluk koninklijk!

Wouter Kramer

Herstel biodiversiteit

Steeds vaker lezen we in de kranten, dat het slecht gaat met de natuur. Vorig jaar werd de noodklok geluid over de sterke achteruitgang van de insecten. Zowel de soorten als de aantallen bleken met 75% te zijn afgenomen. Nu lees ik weer dat er meer dan 600 plantensoorten zijn uitgestorven.
In de politiek is men blij dat er een Deltaplan “Herstel Biodiversiteit” is gesloten. Het is echter onduidelijk wat er nu gaat gebeuren. Ongetwijfeld gaat er weer heel veel gepraat worden, maar wat wordt er gedaan? Gaan boeren stoppen met bestrijdingsmiddelen. Worden er nu afspraken gemaakt om minder varkens te fokken om onze buren aan Bratwurst te

helpen of de Italianen aan parmaham. Krijgen we niet meer bloemrijke akker- en hooilanden? Of verandert er niets aan de eentonige akkers met heel veel van hetzelfde.

Er wordt veel verwacht van de samenwerking van de partijen die de overeenkomst hebben gesloten. Maar wanneer worden maatregelen echt genomen.
Ook in Dordrecht probeert men met een ingezaaid bermpje en een later gemaaide berm de goede wil te tonen, maar het is nog onduidelijk wat er echt gedaan gaat worden. Wat wil het bestuur als het gaat om herstel van biodiversiteit en hoe en wanneer gaat men dat uitvoeren. In ieder geval hebben wij als natuurvereniging nog geen uitvoeringsplan gezien om de biodiversiteit te herstellen.

Het zou mooi zijn wanneer Dordtse burgers in hun eigen omgeving maatregelen gaan nemen om vlinders, salamanders en planten weer een kans om te overleven. De adoptie-biotopen

van ons lid Nico Bor, zijn een eerste misschien wel heel belangrijke stap.

Frans Beuvens

Donderdag 30 mei 201
Om tien uur waren we aanwezig om onder leiding van gids Henri Thijssen te gaan wandelen. Iedereen zag er fris en fruitig uit na de eerste nacht op de camping en het zonnetje scheen, dus alle ingrediënten waren aanwezig om er een gezellige dag van te maken. Henri vertelde zo nu en dan iets over de geschiedenis en de omgeving. We liepen in een lange colonne over hoge trappen, afgewisseld met diepe dalen en gelukkig voor de meesten van ons, ook een stuk over redelijk vlak terrein. Een onverwachte ontmoeting gaf als resultaat dat we een geweldige rondleiding kregen door een heel bijzondere tuin. Henri had er gelukkig geen enkel probleem mee dat zijn programma aangepast werd. Onderweg koffie- en lunchpauze. We genoten van elkaars

gezelschap, het mooie weer en de prachtige omgeving. Enkele deelnemers haakten af voor het middagprogramma. Wat op mij de meeste indruk heeft gemaakt was dat Henri ons attent maakte op de dassenburcht. Zouden we zonder gids nooit gezien hebben. We kwamen er tijdens het wandelen wel achter dat het wandeltempo niet des IVN's was. Maar met bezwete ruggen, rode koppen en zere knieën kwamen we rond vier uur aan op het beloofde bieradres. De genoemde verschijnselen kwamen natuurlijk niet bij iedereen voor, maar ik noem geen namen, anders gaan ze nog naast hun schoenen lopen. Na nog een korte wandeling waren we rond half zes op de camping. Henri werd nog door Marja en Hans, terecht, in het zonnetje gezet en toen ging iedereen

weer naar zijn eigen onderkomen. Het was een superdag!
Anneke Nennie

Vrijdag 31 mei 2019
We worden wakker met een stralende zon. Amy ,Ben en Peggy zijn gisteravond gearriveerd. Om 09.00 uur vertrekken de fietsers. Vlak na de camping zijn we Wim en Wilma al kwijt. Gelukkig

komen we elkaar weer tegen en in een lang lint fietsen we naar Berg en Terblijt. Bij de brasserie staat onze gids en de carpoolers van de camping. Chris Steegman ontneemt ons een aantal illusies. Limburg is geen heuvelland maar een dallandlandschap. Mergel is kalk en hij heeft ook zo zijn mening over de aanleg van landschappen. Kalk is opgebouwd uit de skeletten van dieren van miljoenen jaren geleden. In de mergel zien we afdrukken van schelpen. Na een zeer stevige klim komen we op het plateau. Plateaus zijn keurig aangelegd en op de hellingen kan men niet veel anders doen dan hellingbossen aanleggen. Bij de ingang van de grot krijgen we uitleg over de temperatuur en luchtvochtigheid in het gangenstelsel en waarom dat zo goed is voor de vleermuizen. John nodigt ons uit voor een vleermuizenwandeling in de Biesbosch op 11 september (zie voor meer informatie ons verenigingsblad).

Een heerlijke koffiepauze aan de Geul. Door het Ingedael terug naar de brasserie. In het dal lopen Konickspaarden. Dit ras komt uit Polen. De naam is een verbastering van het Poolse woord voor paard (Kon). Op de terugweg een huis van architect Hundertwasser. Chris geeft ons nog stof tot nadenken mee. Een boek van ecoloog Louis Le Roy. Om 12.15 uur fietsen en rijden we naar uitspanning de Nachtegaal. De picknicktafels staan al klaar. Met een zeer soepele logistiek worden we voorzien van drinken en lekker eten. De ploeg is, op Cissy na, compleet. Wat is het toch een mooi clubje.

Keurig op tijd rekenen we af en komt de tweede gids van vandaag aanlopen. Sjaak Frenken, Zijn verhaal sluit mooi aan op de informatie van Chris. We lopen langs de ingang van de Curfs Groeve. Verderop zien we de restanten van lanceerinstallaties van V2- en V3-raketten. Gelukkig nooit gebruikt. Een stevige klim naar boven met aansluitend een ijzeren trap. De jeugd kiest voor het pad naast de trap.

We lopen naar de groeve en zien beneden ons een fraaie waterpartij. Even later staan we bij het uitzichtpunt over de groeve. De informatiefolder vertelt alle details over deze groeve.

Helaas is de oehoe niet aanwezig. We zien de brem, die volgens John niet in deze zure bodem kan groeien. Ook komen we verschillende orchideeënsoorten tegen. Vanaf een ander punt kijken we nog de groeve in en dan lopen we terug naar de brasserie. Onderweg vertelt Sjaak over de dellen. In Nederlands dalen. Je hebt oude en nieuwe dellen. Wij hebben daar toch wat andere associaties bij.

Fietsend en carpoolend gaan we in verschillende groepjes terug naar de camping, Wim heeft opnieuw in Limburg iets met zijn bril en belandt bij de opticien. Op de camping genieten we nog na van deze inspirerende mooie dag. Wat de avond brengt…..?
Anita van de Berg.

Nou die avond is weer als van ouds: We zitten met z'n vijven koffie te drinken bij Anita en René wanneer er meer stoelen worden aangeschoven en de kring groter en groter wordt. Al gauw wordt er van de koffie overgeschakeld op meer geestrijk vocht. De zakken chips en ander zoutjes gaan weer in een moordend tempo rond. Er worden herinneringen opgehaald en John vertelt weer over zijn hilarische belevenissen met mevrouw De Groot, zijn voormalige buurvrouw, (voormalig want mw. De Groot is gaan hemelen). Wilma en ik haken op een gegeven moment af. We weten dus niet of dit gezellige samenzijn tot in de kleine uurtjes heeft geduurd.

Zaterdag 1 juni 2019

Voor de laatste actieve dag staan twee activiteiten op het

programma. Voor de eerste verzamelen we om tien uur. Enkelen gaan met de auto. De rest met de fiets. De tocht wordt een flinke kuitenbijter. Te beginnen met het weggetje dat ons op de provinciale weg naar Oud Valkenburg brengt. Maar ook de hellingen in het Gerendal, onze bestemming voor een bezoek aan de Orchideeëntuin, hakken er stevig in. Bij de tuin worden we ontvangen door twee gidsen van Staatsbosbeheer. Piet en Cissy hebben zich inmiddels bij ons gevoegd. We splitsen ons in twee groepen en gaan ieder met een gids op pad. Op de voormalige bemeste hellingakker werd in 1958, op initiatief van houtvester en natuurbeschermer Dr. Jr. W.H. Diemont, de orchideeëntuin aangelegd, bij wijze van experiment. Enkele soorten zijn aangeplant, de meesten zijn spontaan aan komen waaien. De tuin is eigendom van Staatsbosbeheer. Er komen zo'n zestien soorten orchideeën voor, niet alleen inheemse soorten maar ook van elders. Op het hellende terrein is het zo af en toe behoorlijk warm. De velden met orchideeën worden omzoomd door paden met aan weerszijden een touw dat tussen paaltjes gespannen is. Gelukkig kunnen we zo af en toe vanaf een schaduwplekje de groene nachtorchis, het zonroosje, de purperorchis, het één bloemig parelgras en nog veel meer bewonderen. Onze gids vertelt nog even wat de kenmerken van het soldaatje zijn: de aanhangsels van de bloem lijken op twee armpjes en twee beentjes met daartussen een piemeltje. We bedanken de gids en eten een boterham aan de picknicktafel of op het bankje rond een boom. Daarna weer op de pedalen om af te dalen naar de IVN-tuin in Schin op Geul. Waar we om half twee verwacht worden. De hartelijke gids komt ons tegemoet. Drie jaar geleden heeft de pensionado van zijn vrouw te horen gekregen: "Ga jij maar eens wat doen" Hij vertelde dat hij op dat moment slechts het verschil wist tussen gras en een boom…..Inmiddels veel wijzer geworden geeft hij nu rondleidingen. Hij vertelt hoe de tuin is ingericht naar de verschillende Limburgse landschappen uit vroeger jaren. De tuin wordt door IVN Oud Valkenburg gehuurd van de gemeente. Ook hier laat de zon ons behoorlijk zweten terwijl de gids ons in ieder gebied de bijzonderheden vertelt. Hij is bijzonder trots op het stuk met oude gewassen en vertelt over het Eenkoren, de oermoeder van alle korengewassen, laat de "broedruiter" zien, het wigvormige bouwsel gemaakt van meiddoorntakken en beplant

met bitterzoet, hop of kamperfoelie. Hij is bestemd om de broedplaats van kleine vogelsoorten te beschermen. Bij de vergeten groenten besteed de gids aandacht aan de Sjelk, een typisch Limburgse groente omdat hij alleen op lössgrond groeit. Ook de planten waaruit kleurstoffen worden gehaald (verfplanten) worden door hem niet vergeten. En natuurlijk wordt er even stil gestaan bij zijn lievelingsplant: de Artisjok. Het vertelt over de Spechtensmidse. We worden werkelijk overvoerd met alle wetenswaardigheden over alles wat vliegt, groeit en bloeit. Ik merk dat mijn “harde schijf” aardig aan het vollopen is. Sommigen zoeken even een bankje in de schaduw op. Zou hun “harde schijf” ook prop vol zitten of is het vanwege de verzengende hitte? Gelukkig krijgen we even later weer wat verkoeling in de watermolen. De gids legt hier de werking van deze bijzondere turbine-watermolen uit. Het is voor ons een verademing om weer wat op normale temperatuur te komen. Nog even een kijkje in de tuin achter de watermolen en ons bezoek aan deze, arbeidsintensieve prachtige, IVN-tuin zit erop. We bedanken de gids en staan weer buiten. Ik werp met de nieuwe zonnebril voor mijn ogen nog even een blik op het beekje waar in 2007 mijn zonnebril in het water plonsde en Leo Nennie zijn broek opstroopte om in het steenkoude water, tevergeefs, er naar te zoeken. Is dat een vriend of niet! We gaan weer heuvel op naar de camping. Met een voldaan gevoel en moe van deze enerverende dag strijken we neer vóór ons kampeermiddel. Na het eten gaan bij Wilma en mij al snel de luikjes toe.
Zondag 2 juni 2019 nemen we afscheid van elkaar op het terras van de naburige camping met koffie en appelgebak, op rekening van IVNDordrecht.
Een pluim voor Marja en Hans voor de organisatie van een fantastisch, gezellig weekend. Ze hadden het goed voor elkaar.
Wim Booij

Algemene informatie

Auto-excursies

De verzamelplaats voor excursies **buiten** Dordrecht is aan de zuidzijde van het centraal station bij de stationsingang. Het streven is zoveel mogelijk te carpoolen. Voor het meerijden, geldt een vrijwillige kilometerbijdrage van € 0,05 p.p. In verband met de aansprakelijkheid bij ongevallen kan een tegemoetkoming in de kosten van vervoer pas aan het einde van de rit aan de orde komen.

Aan- en afmelden voor excursies

Bij de excursies **buiten** Dordrecht is vermeld bij wie men zich moet aanmelden op de **avond voorafgaand aan de excursie**. Indien u onverhoopt toch niet mee kan, dient u zich weer af te melden, anders staan we bij vertrek voor niets op u te wachten.

Dia- en lezingenavonden KNNV / IVN

De lezingen worden gehouden in het NMC-Weizigt, Van Baerle-plantsoen 30, 3314 BH Dordrecht. De zaal is 19:30 open en sluit uiterlijk 22:30. De zaal ligt naast het hoofdgebouw. Het ligt tegen het Weizigtpark aan op loopafstand van het NS-station Dordrecht.

Penningmeester en Ledenadministratie KNNV:

Ruud Dorst, Campanula 3 – 19, 3317 HB Dordrecht.
E-mail : ledenadministratie@drechtsteden.knnv.nl
NL63 INGB 0000 6945 70 t.n.v. KNNV Drechtsteden te Dordrecht.
Uw lidmaatschap loopt van januari t/m december. Afmelden dient schriftelijk plaats te vinden voor 1 november.

Penningmeester en Ledenadministratie IVN:

Ad Wiltenburg, Elzenlaan 29,3319 VC Dordrecht
E-mail : penningmeesterivndordrecht@gmail.com
NL73 INGB 0005 2337 96 t.n.v. IVN Dordrecht.
Uw lidmaatschap loopt van januari t/m december. Afmelden dient schriftelijk plaats te vinden voor 1 november.

Contributie

Contributie voor 2019: € 31,85 voor leden; € 12,90 voor huisgenootleden en € 7,80 voor leden van andere KNNV afdelingen. Bij een volledig lidmaatschap is men meteen lid van de landelijke KNNV, ontvangt men het tijdschrift Natura en kan men tegen ledenprijs boeken en natuurgidsen van de KNNV uitgeverij bestellen.

Bruine Kiekendief

Roodborsttapuit